

NARODNA I UNIVERZITETSKA
BIBLIOTEKA REPUBLIKE SRPSKE

ZZ

I 325

636.1(497.6)

100094260

BANJA LUKA

СВ. 5

Врбаска библиотека
ВРБАСКОГ КОЛА ЈАХАЧА
„ВОЈВОДА МРКОЊИЋ“

КОЊАРСТВО

О НАШЕМ БРДСКОМ КОЊУ
од Инж. Конст. Газданова

Издање
Врбаског кола јахача Бања Лука
1936 год.

Štamparija »Grafika«, Banjaluka

Sign.

1325 72

Inv. br.

94260

Наш домаћи брдски коњ гаји се у бреговитим пределима наше Босне, Херцеговине и Јужне Србије.

Овај коњ често се зове „босански“ коњ, али пошто га налазимо и у другим крајевима наше земље треба да се зове уопште „брдским“ коњем.

За наш сељачки свет брдски коњ служи као, врло често, једино, али потпуно сигурно превозно сретство, а нарочито у брдовитим пределима, где, сем примитивних уских пешачких стазица, нема никаквих других путева.

Са теретом и то 100 кгр. на леђима, по строј и уској стазици, без

довољне хране и његе, под неспретним самаром, од давно овај коњ врши свој тешки посао и помаже човеку да заради парче хлеба.

Теренске и климатске прилике, у којима је израстао и радио овај коњ, а у којима су израсли и радили и његови предци, створили су код овог коња извесне карактерне особине, које се сад имају рачунати као његове природне, и од велике користи каквоће; а то су: издрживост, покретност, лака обука за рад скромности у исхрани и т. д. Обдарен оваким драгоценим особинама, наш брдски коњ постао је користан не само на пољу сеоске привреде, него и на пољу земаљске одбране.

Са обзиром на његову релативно велику продуктивност у раду, Министарство Војске и Морнарице од 1930 г. па до сад набавља сваке године извесан број наших брдских коња за своје потребе и то, у интересу сеоских одгајивача, путем директне куповине од народа. Новим правилником за набавку коња за потребу војске тражи се сад да

за пешадијски митраљез коњ буде висок најмање 140, а највише 148 см. а обим грудног коша најмање 14 см. већи од висине; а за брдску артилерију најмање 158, а највише 162 см. а са обимом грудног коша најмање 16 см. већим од висине.

Услед тога, како смо већ горе рекли, што је наш брдски коњ користан и на пољу народне привреде и на пољу народне одбране, треба да се на овог коња обрати што већа пажња. Овај тип коња треба не само сачувати, него га треба и побољшати и умножити.

Мишљење, да услед јаког напретка моторизације, коњ губи своју улогу кроз је погрешно. У свима земљама сад се ужурбано ради на подизању коњарства, у свима земљама се троши огроман новац за напредак у коњарству, јер је доказано да ће коњ остати и даље као први помоћник човеку у његовом послу, а на свима пољима његовог рада, и без обзира на јак напредак моторизације. Ако мотор не може да потисне коња у равници, не може га, и још

мање, да потисне у нашим плаинским пределима.

Економска криза и слабо стање нашег тежака налаже нам, да се што више заузмемо питањем нашег брдског коња. Требамо да што више радимо на побољшању овог коња и у квалитативном смислу а још више у квантитативном смислу, а тим пре што је доказано да наше коњарство нагло и стално назадује; и у смислу квалитета већ је на ивици своје пропасти, а са пропадањем коњарства пропада и наш тежак и целокупна економија, пропадају приходи и одбранбена моћ државе!

Данашње економске и међународне прилике траже и од наше земље интезиван рад на поправљању коњарства; треба и код нас да се ради исто толико, колико се ради и у другим културним земљама на подизању коњарства; а у првом реду да се ради на пољу одгајивања нашег брдског коња, јер тај посао захтева најмање издатке. Ми имамо материјала за то у нашој земљи довољно, — само треба умети тај дра-

гоцени материјал надлежно побољшати и размножити.

Са радом у том правцу отпочето је нешто интензивније радити од 1930 год. Из наших дневних листова сазнали смо, да је Министарство Пољопривреде преко дотичних Пољопривредних одељења банских управа (Врбаске и Дринске бановине) покренуло акцију у корист одгајивање нашег брдског коња и за ову сврху је дало Дринској бановини 120000 дин. а у 1932 год. Врбаска бановина добила је од Министарства Пољопривреде 100000 дин. за приређивање изложби.

Са своје стране кола јахача „Дринско“ у Сарајеву и „Врбаско“ у Бањој Луци воде стално живу акцију за напредак у одгајивању нашег брдског коња.

Пошто налазим да је покренута акција о напретку нашег домаћег типа коња од велике важности по нашу земљу и пошто сам се бавио у своје време питањем одгајивања и побољшања домаћих раса, бићу слободан да овом приликом изнесем и своје лично мишљење у погледу

унапређења ове гране домаћег сточарства. У својој књизи „Упут за расплођавање јахање, гајење и тренирање коња“ обратио сам пажњу на тип нашег брдског коња и на стр. 25 дао сам његову слику. У 1928 г. за време скупштине делегата свију кола јахача у земљи, а која је била одржана у Београду, делегат из Скопља г. Марковић покренуо је питање одгајивања овог типа коња и тиме ми дао потстрека да у бр. 5 и 6 „Витеза“ још у 1928 г. напишем чланак под насловом „Месне расе коња“, у коме сам хтео да још једном скренем што већу пажњу на значај месних раса коња уопште; а у 1931 г. у Бањалучком листу „Нова Штампa“ н писао сам чланак „О нашем домаћем брдском коњу“, имајући на уму једини циљ — да се што више заинтересује наш свет питањем месних раса и нашим брдским коњем.

Како је познато „Месном расом“ коња зове се раса коња, која већ одавно живи у извесном крају и која се у дужем размаку времена развијала под сталним утицајем климат-

ских и теренски прилика и добила свој тип. Та дотична раса коња, под дуговременим утицајем, било научних основа у коњогојству, било примитивних народних начина и средстава, мењала је свој спољни облик и своју унутрашњу каквоћу с обзиром на климу, терен, начин оплођавања и васпитања, његу рад и т. д. На тај начин и дошло се до тога да иста раса коња у разним крајевима, у разним континентима, код разних народности има и разни тип; за сваки дотичан крај тај тип претставља огромно народно богатство и понос државе и појединаца — одгајивача;

Месне расе коња су од велике користи по дотични крај, јер су створене под утицајем постојећих прилика, а зато у овим приликама могу дати и максимум продуктивности у раду; док та њихова продуктивност у другим приликама већ се смањује. Заиста, пракса показује да се коњ, који је одрастао у пространим равницама не може, да навикне, слободно и сигурно кретати по уској и строј брдској стазици са оштрим окукама

а исто и брдски коњ би губио у продуктивности на меком терену са његовим природно малим копитама. Али ипак брдски коњ лакше и брже може да се прилагоди и навикне на теренске прилике у равници, него коњ из равнице — на теренске прилике у планинама. И ако наш брдски коњ има своје извесне драгоцене природне особине, ипак се намеће питање — дали је потребно даље радити на његовом побољшању?

Пошто коњ има да се сматра као „жива машина за кретање“, а свака машина односно механизам тражи стално извесно усавршавање, потребно је и у овом случају увек радити и на побољшању сваке расе коња, а још више на побољшању нашег брдског коња, јер његов склоп захтева извесно побољшање и то у смислу поправке задњег дела његовог тела. Ово неопходно побољшање захтева врло вешто и опрезно извођење, да се не би на штету продуктивности целог организма, изгубио одлични предњи део његовог трупа.

Сада слабо развијени задњи део трупа можда и јесте резултат окол-

ности у којима већ дуже време ради брдски коњ, — уске стазе са већим падовима захтевају лагано кретање, а у исто време захтевају и да се оптерећује више предњи део него задњи, а то све у корист развића предњег дела и на штету развића задњег. Пошто се планинске стазице постепено, али стално, претварају у колске путеве, од нашег брдног коња тражиће се у будуће сем издрживости и снаге, нешто и већа брзина у кретању. Ова нова околност, без сумње, и сама ће деловати на даљње његово физичко развиће а у смислу побољшања задњег дела трупа. — У новим приликама задње ноге имају нешто више да раде; јер имају природну улогу да дају импулс, да гурају напред, а услед тога задњи део ће се сам по себи све више и више развијати, постаће јачи, односно правилнији. Али на овај начин природно поправљање биће врло споро и много спорије него претварање стазица у добре путеве. Да неби напредак у побољшању екстеријера много заостао од напретка наших комуни-

кација, неопходно је потребно на вештачки начин форсирати усавршавање екстеријера нашег брдског коња, односно помоћи организму, да што пре дође до правилне форме, ради веће продуктивности у раду. То побољшавање може бити постигнуто надлежним избором приплодних грла и рационалним храћењем и васпитањем подмладака — „јер природа даје ждребе, а коња — одгајивач“. Избор приплодних грла треба вршити нарочито строго и стручно и све што не може дати добар приплод не треба никако узимати у расплод.

Поште нам је најглавнији циљ, да у нашем далњем раду на репродукцији, сачувамо по сваку цену првобитни тип нашег коња и само у смислу строја задњег дела да га исправимо, у нашем будућем раду на побољшању овог типа коња можемо да се служимо само типичним пастувима токмацима наших крајева. Апсолутно се несме узимати у расплод овом приликом пастуви ма какве друге расе. Међутим

у погледу кобила, могла би се узети нека друга, али сродна константна раса, која би могла утицати на побољшање склопа задњег дела трупа, тако да би подмладак већ од мајки евентуално наслеђивао побољшање у овом смислу.

Неправилност задњег дела трупа нашег брдског коња, а која и има да се приликом репродукције исправи, састоји се у следећем. Сапи су много спуштене. Задње ноге нису правилне, јер су у скочним зглобовима мало више криве; при дну разведене, а у скочним зглобовима додирају се. Оваки неправилан став ногу ипак олакшава животиљи кретање по стрмом терену, јер и све врсте питомих и дивљих брдских животиња тај став имају као природан.

Дакле нама је задатак, а у интересу веће радне продуктивности, да овај неправилан став ногу и јако спуштене сапи поправимо код нашег брдског коња и то помоћу неке сродне константне расе, а која овог недостатка нема. Али каква би се раса могла рачунати као сродна на

шем брдском коњу, а која би се могла употребити за његово побољшање?

И ако се и сад стручно ради на побољшању нашег брдског коња, смем рачунати да ово питање код нас још није дефинитивно решено, јер постоје два мишљења, — једно, да за побољшање брдског коња има да се служи пастувом арапске крви, а друго — да се приликом побољшања нашег брдског коња, апсолутно несме употребљавати арапска крв. Тако на пример наша Централа Дунавског Коло Јахача приликом свог извештаја о стању коњарства у нашој земљи у 1932 г. између осталог у кратко тачно каже да „Изгубљени наш изврстан тип товарног брдског коња моћи ће се повратити помоћу чистокрвног арапина“ (стр. 8 извештаја).

Међутим Пољопривредно друштво Дринске бањовине у свом реферату „Босански брдски коњ“ између осталог каже — „Али неоспорна је чињеница и то, да се код свих коња, које су комисије одбиле налазимо рага од укрштања са арапском ра-

т

сом“ (стр. 3) и даље предлаже — „да се из овдашње ергеле елиминирше што већи број пастува арапске пасмине на чије место да се набаве пастуви изразитог босанског товарног типа и на тај начин, да се од овдашње ергеле створи будући расадник босанског коња“.

Постоји и треће мишљење — наше Министарство Пољопривреде у свом плану за реорганизацију коњарства каже да „посавски бушак је способан и да поправи маленог босанског коња“ (стр. 344 броја 10 Југослав. Ветер. Гласника).

Најзад има случајева, кад се у брдске крајеве шаљу и пастуси липицанске расе, односно расе створене за лаку каросерију.

Пошто ипак налазимо, да побољшање нашег брдског коња може бити постигнуто само учешћем у том побољшавању неке сродне, али константне, културне расе, навешћемо даље ауторитетна мишљења признатих стручњака о пореклу нашег брдског коња.

Др. Стегман професор универзитета у Јени каже — „Босански коњ је мален, збит, са малим чврстим ногама. По пореклу изгледа да је сродан са мали коњима у Северној Русији и Скандинавији или са понијем у Енглеској“.

„Сви се коњи могу сматрати као потомци арапског коња“ — каже се на стр. 68 Хипологије од г. г. Милана Цветковића и Воје Павловића.

Руска литератира о коњарству вели, да је балкански коњ арапског порекла, и да су Арапи за стварање своје расе набављали коње са Кавказа и из мале Азије. У 8 и 9 веку, односно у време кад су Арапи освојили Шпанију, арапска раса коња је дошла у Европу. Остаци ове расе нађене су у Андалузији и у Француској. Од овог доба треба рачунати долазак арапског коња и на Балкан.

У Енглеској арапског коња није било до 17 века; али касније његово учешће у стварању садање чувене енглеске расе допринело је огромну корист.

У својој родној земљи арапски се коњ одгајивао већином за војну употребу. Стално вежбање приликом изненадних напада и брзог повлачења, овој раси дало је јаку издржљивост, а у поглериу хране и појења — неприхотливост. Природна велика љубав према коњу од стране Арапског народа осигурала је потребну његу и добро одгајивање подмлатка.

На основу горе наведених мишљења стручњака, и података из литературе, можемо да рачунамо да је наш брдски коњ арапског порекла што га ставља у ред драгоцених раса, чије особине ваља не само чувати, него у колико је могуће још и побољшавати.

Као доказ да наш брдски коњ има нешто заједничког-сродног са брдским коњем, који се гајио на Кавказу, служи та чињеница, да је на Кавказу постојао тип коња јако сличан типу нашег брдског коња, а то је коњ. тако зване „Кабардинске расе“. Кад год сам јашио и у Јужној Србији а и овде брдског коња, увек сам се сетио кавкаског коња Кабар-

динске расе, — исто згодан за лагано јахање, кретање, иста јака, снажна леђа, иста нешто већа глава и јак врат, исто најзад, недовољно правилан задњи део трупа, а иста издржљивост и неприхотливост. Колико је тај кавкаски, коњ сличан нашем вредио за војску, види се из тога, да је сваки козак, приликом одласка у војску, из сајмишта тражио увек само „кабардинског“ коња а што је вредио козак на оваком коњу, најбоље је осетила чувена мађарска коњица за време светског рата. У колико се тај коњ цени и сад у Совјетској Русији и колико он вреди, види се из тога, да за време даљњих трка у 1932 г. кабардински коњ је прошао са одморима 250 км. за 23 часа и 45 минута. У последње време до светског рата, ова раса почела је да се губи и то услед грешке у начину побољшавања. О овој грешки хтео сам да кажем неколико речи, јер о њој треба да водимо рачуна и приликом евентуалног рада на побољшању нашег месног брдског коња. Ваља навести да је Кав-

каз у Русији био чувен и својим коњима и својим одгајивачима, тамо су се гајиле не само месне расе, него су биле ергеле за одгајивање чисто-крвне и пунокрвне енглеске и арапске расе. По својој природи многобројна урођеничка племена била су одлични јахачи (џигити), од којих су и козаци научили јахању и извођењу вежби на коњима, које су овде изводили (џигитовка). Ова племена по својој природи била су одлични одгајивачи, јер су створили чак и нове расе и многобројне типове, као „Кабардинску“ на северном Кавказу и „Карабахску“ на јужном Кавказу; док је готово свака већа ергела имала и свој константни тип, који је по својим карактерним особинама био и познат свима, а и комисијама за набавку коња за војску. Управа Државног Коњогојства у Русији, искоришћивајући природну љубав према коњу кавказког народа и козака, повела је у своје време интензивну акцију на пољу побољшања месних многобројних раса и типова, и за ову сврху разделила је одгајивачима

знатан број полукрвних и чистокрвних енглеских пастува. Кавкаски одгајивачи, били су очарани лепим формама, снагом и брзином енглеског коња и радо се служили пастувима који су им били стављени на расположење. Као резултат рада, појавио се полукрвни англо-кабардински коњ. Али ускоро је било већ примећено да се чистокрвни „кабардински“ коњ нагло губи; а то је било потпуно разумљиво, јер јака константна енглеска раса у смислу предаје својих особина потомству, надмашила „карабинску“ расу, а која је своје место морала уступити полукрвном коњу. На тај начин „енглезирања“ месна раса била готово је уништена.

На сличан начин, изгледа, да се изгубио и наш одлични „посавски“ коњ још за време Аустрије, кад је било решено „да се коњу слична животиња, која се у земаљском језику назива — „коњ“ — оплемени помоћу Белгијанске, Липицанске, Арапске, Енглеске, Пинцгавске, Ољденбурске и још неке расе и то без сваког система, да би га после 30 г.

заменио прилично безвредан тип коња (види Јутарњи лист од 15 II 1931 г.). Оба случаја грешака, које су проузроковале потпуно упропаштавање месних раса, у то време, кад се мислило радити на њиховом побољшању, односно сачувању и развићу у квалитативном и квантитативном смислу, скупо су коштале дотичне крајеве. Па баш зато и ми треба да њих имамо на уму и у нашем раду приликом сачувања и побољшања нашег драгоценог брдског коња, који је услед теренских прилика, услед релативно не високог свог коштања и услед довољног свог бројног стања, у ово време финансијских потешкоћа, заслужује највећу пажњу.

Рад на пољшању, у смислу поправке задњег деле трупа, нашег брдског коња треба изводити путем надлежног избора приплодних грла за опасивање; тако да кобиле за приплод треба да имају апсолутно правилан склоп свог задњег дела трупа-ноге, сапи и крста; а пастуви за приплод смеју се узимати без

сваког изузетка само најтипичнији екземплари брдског коња!

Али пошто недовољно правилан строј задњег дела тела и јесте карактеран недостатак овог нашег домаћег брдског коња, кобиле за приплод могу се узимати, по нашем мишљењу, и сродне полукрвне или чистокрвне арапске расе, али само оне са безупречним склопом задњег дела трупа и правилним кретањем.

Посао на побољшању раса, односно типа, врло је компликован и захтева доста времена и напорног опрезног рада.

Према горе наведеном, рад на побољшању типа нашег брдског коња треба да иде од прилике овим редом.

Најпре, треба да имамо на расположењу типичног токмака-пастува, за којег можемо бити апсолутно сигурни, да ће давати добро потомство; за њега треба да имамо и довољан број кобила са одговарајућим условима у смислу екстеријера и порекла, које сме бити и арапско.

Претпоставимо да смо већ у првом колелу добили ждребад са одличним предњим делом право брдског коња и потпуно правилним задњим делом трупа, — али то још неби значило да је циљ постигнут, — то би нам само показало да смо на правом путу, а зато и треба да продужимо и даље наш рад, али још са више пажње, нарочито ако смо добили приплод од кобила, у жилаа којих тече више или мање арапске крви. Ствар је у томе, да између токмака-пастува и кобиле арапског порекла ипак има доводно генеолошке разлике и прво поколење не може, услед ове разлике, дати неки константан тип, који би у нашем даљњем раду приликом селекције-спаривања давао слично себи потомство. Ово прво поколење и ако би по својој спољашности чинило утисак задовољавајући, има да се сматра само као погодна прелазна форма, која може осигурати наш даљни успех у раду, — и тек сад се почиње стручно и деликатно вођење посла! Треба имати у виду

баш у овом случају да често приплод не личи на своје родитеље, него понеки пут и на своје даљне претке (атавизам) а то се дешава приликом репродукције сваке расе, а нарочито расе, која није још константна. Услед тога, сви пастуви првог колена имају се безусловно кастрирати, док кобиле — опасити чистокрвним брдског типа пастувом. и тако дање барем до 4 колена; и тек онда се може отпочети и са спаривањем екземплара, који буду наследили од оца правилан склоп предњег, а од мајке задњег дела тела.

За то коњарство и јесте најкомплицованија грана народног сточарства, јер захтева од човека не само знање и стечено искуство, него и природан таленат за овај посао, којег ни једна школа не може дати, него може само да га пронађе и развије. Зато и рад на побољшавању месних раса, било у државној, било у приватној ергели, треба да води лице, које има већ добро искуство у самосталном вођењу овог посла, природну способност за овај посао

и довољно извежбано око, да би се на време избацивао сав „кукољ“ из ергеле путем надлежног одабирања приплодних грла за селекцију. узимајући у обзир њихове индивидуалне особине, а после надлежним одгајивањем и васпитањем подмлатка, стварао се савршен тип брдског коња на подлози нашег садањег токмака.

Да је и садањи наш брдски коњ од веће вредности, знају и наши суседи Италијани, јер стално извозе и то наша најбоља грла, која су њима потребна за њихове, као и наше брдовите пределе.

У доба борбе са економском кризом, а у којој ће наша привредна земља на крају крајева одржати победу, наше народно богатство треба сачувати и за нас, те најбоља грла треба да нађу своје заслужено место у нашим земаљским ергелама, јер је то потребно и за нашу народну привреду и за нашу народну одбрану!

С обзиром на важност улоге коју, у нашим специјалним теренским и економским приликама, игра наш брдски босански коњ, Врбаско коло

јахача, и ако је позвато да ради првенствено на побољшању јахаћег типа коња, ипак од момента свог оснивања па до сад, интензивно ради и на пољу побољшања нашег брдског коња. Овај рад Врбаског кола јахача није био ограничен само у приређивању трка специјално за босанског коња, него и у раду на томе, да се овај користан тип коња сачува, побољша и размножи.

Пошто су трке, овај званичан испит за коње, намењене циљу селекције, циљу одабирања бољих грла за приплод, Врбаско коло јахача, у споразуму са Пољопривредним Оделењем Краљевске банске управи увело је ред у извођење ових трка у унутрашњости и тиме је учињен први корак у раду на побољшању и босанског брдског коња.

Приликом IX Годишње Скупштине делегата свих земаљских кола јахача, која се састала у Београду 8 априла 1933 г., Врбаско коло између осталих својих 10 предлога, ставило је предлог о оснивању на територији Врбаске бановине ергеле за босан-

ски брдски тип коња. а што је по налазу Врбаског кола јахача апсолутно потребно ради стварања расадника за овај тип коња, из којег би се тај коњ ширио по целој бановини.

Пошто у току 1933 г. на овај предлог, од стране миродавних, није било донето ни какво решење, предлог о оснивању ергеле за босанске коње био је пооовљен приликом и X Годишње скупштине у 1934 г.

Приликом XI Годишње скупштине у 1935 г. било је покренуто друго врло важно питање, а то је питање о начину побољшања босанског брдског коња, а у смислу горњег реферата, јер без претходног решења овог важног питања рад на побољшања овог типа коња не може бити правилно организован.

Приликом исте XI Годишње Скупштине чули смо из уста претставника Министарства Пољопривреде да за сврху стварања расадника за брдског коња биће искоришћено једно бановинско имање, и дакле тиме је био решен наш први предлог.

Из горе у кратко реченог ипак се јасно види, да и Врбаско коло јахача вазда је поклањало пуно пажње раду на унапређењу босанског брдског коња, пошто је било на становишту да овај коњ потребан је нашој земљи и на пољу народне привреде а и на пољу народне одбране.

У будуће, ту оправдану пажњу овај тип коња увек ће уживати у нашем скромном раду на пољу побољшања економских прилика и јачању војне моћи наше земље.

Главни циљ је ове скромне књижице — наша жеља да се питање побољшања брдског коња покрене са „мртве тачке“.

**Корисне књиге у издању
Врбаског кола јахача**

**„УЛОГА КОЊА У ЖИВОТУ
ЗЕМЉЕ“**

Књижица излаже улогу коња у народној привреди и народној одбрани до и за време јаког напретка моторизације са гледишта бојних стручњака и према пракси других. Цена 2 дин.

∞

**„ЗАШТО ЈЕ ПОТРЕБАН
КОЊ КУЛТУРНЕ РАСЕ“**

Књижица излаже у краткко науку о склопу (екстеријеру) коња и говори о потреби коња, који има правилан склоп и зато је и снажнији од коња, који није добро склопљен. — Цена 2 дин.

∞

**„ЗАШТО СУ ПОТРЕБНЕ
ТРКЕ“**

Књижица упознаје са циљем трка и са начином извођења истих. — Цена 2 динара.

∞

**„КАКО СЕ ВРШИ КЛА-
ЂЕЊЕ НА ТРКАМА“**

Књижица упознаје са свима начинима клађења на кладионици. — Цена 2 динара.

У П У Т

**за расплођавање, гајење
јахање и тренирање коња
од Инж. К. Газданова**

— Цена 15 динара —

Књига излаже систематским путем развој коња од зачећа до његове пуне форме и посматра га у свима фазама живота. Сваки догађај код коња врло је јасно изложен и за сваки случај дат стручни савет. У том низу савета налази се један велики број лекарских рецепта, планова штала, илустрације разних типова коња и слично. Скрећемо пажњу нарочито нашем сеоском свету, који нема прилике да се брзо изближе упозна са деликатнијим питањима ове врсте, и коме је потребан какав моменталан савет око коња“.

(„Витештво“ бр. 3 од 3-Х 1932г.)

**Књиге се могу набавити
од Секретаријата Врбаског
кола јахача у Бањој Луци**

Aron A. Salom

Banja Luka

urar, zlatar i optičar, zakleti vještak okr. suda — Kralja Alfonsa 7.
U vlastitoj kući — **Kod velikog električnog sata**

Preporučuje svoje skladište džepnih i zidnih satova najbolje vrsti, veliki izbor dragulja, nakita optičkih stvari i kineskog srebra.

Primam popravke kao i preradu zlatnine. — G. g. oficirima i drž. činovnicima i žandarmima dajem robu uz **MJESEČNU OTPLATU.**

ШТАМПАРИЈА
»ГРАФИКА«
БАЊА ЛУКА ЈУКИЋА 24

---

raspoláže najmodernijim slovima i svim potrebnim strojevima, kao i štamparskim materijalom

izrađuje najukusnije sve vrste tiskanica
prima na izradu sve štamparske poslove

**ЈАМЧИ ЗА СОЛИДНУ
ИЗРАДУ, КАО И ЗА
НАЈНИЖЕ ЦИЈЕНЕ**

Salomon A.

U vlistvoj knji...
Kralja Ahonaz...
Kralja Ahonaz...
Kralja Ahonaz...
Kralja Ahonaz...

«GREAT»
DABA...
DABA...

...
...
...
...
...
...
...
...
...